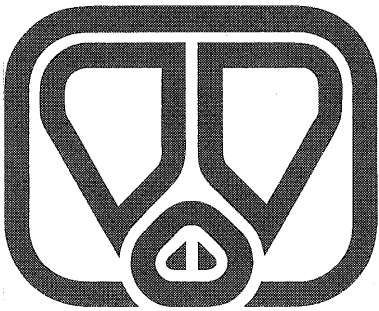

ing. J.H. Huiskes
dr.ir. J.W.G.M. Swinkels
dr.ir. G.B.C. Backus

Afzet van Nederlandse bacon naar het Verenigd Koninkrijk na 1 januari 1999

Praktijkonderzoek Varkenshouderij

Redactie-adres
Postbus 83
5240 AB Rosmalen
tel: 073 - 528 65 55

Proefverslag nummer P 4.21
oktober 1997
ISSN 0926 - 9541

Samenvatting

Het doel van dit onderzoek is het kwantitatief verkennen van de relatie tussen de export van Nederlandse bacon naar het Verenigd Koninkrijk en de hiervoor benodigde productie-omvang op varkensbedrijven. Daarbij is de huidige situatie van huisvesting van niet-lacterende zeugen en de in gang gezette ontwikkelingen op het gebied van groepshuisvesting voor deze zeugen bij de belangrijkste producenten voor de Britse baconmarkt, te weten het Verenigd Koninkrijk, Denemarken en Nederland, van belang. Aanleiding voor het onderzoek is de door het Verenigd Koninkrijk voor 1999 aangekondigde regelgeving met de verplichting tot het huisvesten van niet-lacterende zeugen in groepen. In tegenstelling tot het Verenigd Koninkrijk, hebben Denemarken en Nederland voorsnog geen wettelijke eisen voor het houden van zeugen in groepen. Als gevolg hiervan oefenen Britse varkenshouders samen met dierenwelzijns- en consumentenorganisaties druk uit op de grote supermarkten om over te gaan tot verkoop van bacon en andere vleesproducten, afkomstig uit ketens met niet-lacterende zeugen in groepshuisvesting. De baconexport vertegenwoordigt 12,5% van de exportwaarde van de Nederlandse varkenssector. Naast het Verenigd Koninkrijk zijn Denemarken en Nederland de belangrijkste leveranciers van bacon aan de Britse supermarkten. De zelfvoorzieningsgraad van bacon in het Verenigd Koninkrijk bedraagt 39% uit Groot-Brittannië en 7% uit Noord-Ierland. De aanvullende voorziening met bacon voor het Verenigd Koninkrijk komt voornamelijk uit Nederland (22%) en Denemarken (26%). In Nederland was er de afgelopen jaren geen sprake van een ontwikkeling richting groepshuisvesting. Milieuaspecten, milieueisen bij nieuwbouw en verbouw en problemen bij groepshuisvesting in het verleden spelen hierbij een belangrijke rol. Tot nu toe kiezen de renoverende bedrijven meestal voor individuele huisvesting. Voor guste en dragende zeugen in Denemarken is geschat dat in 1996 ongeveer 10% gehuisvest was in groepen. Momenteel wordt in Denemarken 40 tot 50% van de in 1996 gebouwde plaatsen voor drachtige zeugen bestemd voor groepshuisvesting. Per 1 januari 1999 zal bijna 20% van de drachtige zeugen in Denemarken in groepen gehuisvest zijn. Voor stimulering van

het aandeel groepshuisvesting van zeugen heeft het bestuur van Danske Slagterier besloten dat de slachterycoöperaties op basis van contracten met varkenshouders een toeslag van 20 ere ($= f 0,058$) per kg boven de geldende notering in een contract kunnen afsluiten. Het Verenigd Koninkrijk wordt, bij ongewijzigd afzetpatroon, niet in staat geacht binnen afzienbare tijd zelfvoorzienend te worden voor bacon, omdat dan jaarlijks 16,4 miljoen varkens extra geproduceerd moeten worden boven de ruim 14 miljoen stuks van de laatste jaren. Dit betekent dat de huidige omvang van de baconimport door het Verenigd Koninkrijk vooreerst ook in de toekomst grotendeels door exportlanden zal worden ingevuld. Voor de Nederlandse export van 94.000 ton baconproducten naar het Verenigd Koninkrijk zijn 8 miljoen vleesvarkens nodig. Bij sortering uit het aanbodpakket van slachtvarkens moet gesorteerd kunnen worden uit 20 miljoen in Nederland te slachten vleesvarkens. Dit betekent dat bijna de gehele Nederlandse zeugenstapel op groepshuisvesting zou moeten worden overgeschakeld. Een betere strategie is voor de benodigde 8 miljoen vleesvarkens voor baconsnitbestemming een gerichte ketengewijze productie en veredeling te organiseren. Bij het huidige Deense afzetvolume van baconproducten moet, om aan de Britse eisen betreffende de herkomstbedrijven van bacon(varkens) te kunnen voldoen, 46,5% van de zeugen in groepen worden gehouden. Bij het geschatte aandeel van 40 tot 50% van de Deense bedrijven dat bij renovatie voor groepshuisvesting kiest, zal Denemarken, vanaf 1996 gerekend en bij ongewijzigd beleid, in negen jaar tijd in haar aandeel op de Britse baconmarkt op basis van groepshuisvesting kunnen voorzien. Gezien het recent ingezette Deense stimuleringsbeleid is de verwachting dat dit beduidend sneller zal worden gerealiseerd. De conclusie van dit onderzoek is dat het marktaandeel van Nederlandse bacon in het Verenigd Koninkrijk zal inkrimpen indien de Nederlandse varkenssector er niet in slaagt tegemoet te komen aan de eisen van Britse supermarkten. De mate waarin dit marktaandeel verloren gaat hangt af van de mate waarin exporterende landen inspelen op veranderingen in de Britse consumentenmarkt voor varkensvlees.

1 Inleiding

In de Europese Unie is het Verenigd Koninkrijk voorloper ten aanzien van de regelgeving voor het bevorderen van het dierlijk welzijn. Met name de aangekondigde regelgeving met de verplichting tot het huisvesten van niet-lacterende zeugen in groepen heeft als gevolg dat veel stallen binnen de economische afschrijvingstermijn verbouwd moeten worden. Tot op heden heeft het omschakelen van individuele huisvesting naar groepshuisvesting de Britse producenten een geschatte £ 20 miljoen gekost (Baldwin, 1997). Het gevolg is dat de varkenshouders, dierenwelzijns- en consumentenorganisaties druk uitoefenen op de grote supermarkten over

te gaan tot verkoop van bacon en andere vleesproducten afkomstig uit ketens met niet-lacterende zeugen in groepshuisvesting. In 1995 waren de gezamenlijke supermarktketens verantwoordelijk voor 75% van de baconverkoop (MLC, 1996). Gezien het belang van de supermarkten als verkooppunt van bacon kan dit gevolgen hebben voor de concurrentiepositie van de Deense en Nederlandse varkenssector op de Britse markt.

Het doel van dit onderzoek is het kwantitatief verkennen van de relatie tussen de export van Nederlandse bacon naar het Verenigd Koninkrijk en de hiervoor benodigde

productieomvang op varkensbedrijven. Daarbij is de huidige situatie van huisvesting voor niet-lacterende zeugen en de in gang gezette ontwikkelingen op het gebied van groepshuisvesting voor deze zeugen bij de

belangrijkste producenten voor de Britse baconmarkt, te weten het Verenigd Koninkrijk, Denemarken en Nederland, van belang.

2 Belang van de Nederlandse baconexport

De baconexport vertegenwoordigt 12,5% van de exportwaarde van de Nederlandse varkenssector.

Naast het Verenigd Koninkrijk zijn Denemarken en Nederland de belangrijkste leveranciers van bacon aan de Britse supermarkten. De zelfvoorzieningsgraad van bacon in het Verenigd Koninkrijk bedraagt 39% uit Groot-Brittannië en 7% uit Noord-Ierland (MLC, 1996). De aanvullende voorziening met bacon voor het Verenigd Koninkrijk komt voornamelijk uit Nederland (22%) en Denemarken (26%).

In 1996 bedroeg de waarde van de totale baconexport van Nederland en Denemarken respectievelijk 703,5 miljoen en 739,6 miljoen gulden (PVE, 1997c). Voor Nederland was de baconexport naar het Verenigd Koninkrijk veruit het belangrijkste, zowel naar hoeveelheid (93%) als naar waarde (94%) (PVE, 1997a). In tabel 1 is de ontwikkeling van de exportstructuur van de Deense en Nederlandse varkenssector weergegeven vanaf 1985. Hieruit blijkt dat het exportvolume aan bacon vanuit Nederland in de periode 1985-1996 is toegenomen, terwijl het exportvolume vanuit Denemarken in dezelfde periode is gedaald. Van de in tabel 1 vermelde vleesproducten heeft bacon de hoogste

waarde per kg product. Bacon wordt geproduceerd uit deelstukken (middle, forehand) van het karkas. Uit een middle kunnen verschillende typen bacon gesneden worden, te weten back bacon, middle bacon en streak bacon. Het 'ideaal' gewicht van een karkasmiddle voor het uitsnijden van bacon voor de Britse baconmarkt ligt tussen de 13 en 15 kg. Uit een middle wordt bijna 6 kg back bacon of circa 11 kg middle bacon of bijna 4 kg streak bacon bereid. Back bacon is het voornaamste baconproduct dat Nederland uitvoert naar het Verenigd Koninkrijk. Van 1995 tot 1996 is de Nederlandse uitvoer van back bacon zelfs gestegen van 89% naar 92% van alle baconuitvoer. Op de Britse markt bedraagt het aandeel gesneden bacon (rashers) 72% op de totale verkoop van baconproducten. De overige 28% (ook gezouten) baconproducten bestaan uit joints (rollades) (18%) en steaks/chops (varkenshaasjes en karbonades) (10%). De gesneden bacon bestaat voor 60% uit back bacon (Dutch Meat Board, 1997a). Het door Nederland overwegend geëxporteerde baconproduct (back bacon) bevindt zich dus in het belangrijkste marktsegment van het Verenigd Koninkrijk.

Tabel 1: Exportstructuur van varkensvleesproducten in Nederland en Denemarken.

	1985		1992		1996	
	1.000 Ton	Mln Gld	1.000 Ton	Mln Gld	1.000 Ton	Mln Gld
<i>Nederland</i>						
Levend		1.039		1.250		1.246
Vlees	618	3.292	805	3.554	831	3.297
Vleeswaren	84	569	106	561	78	377
Bacon	82	575	95	649	102	704
Totaal	784*	5.475	1.006*	6.014	1.011*	5.624
<i>Denemarken</i>						
Levend		11		60		141
Vlees	343	2.627	744	3.792	838	3.846
Vleeswaren	216	1.805	178	1.104	176	977
Bacon	154	1.082	123	806	117	740
Totaal	713*	5.526	1.045*	5.762	1.131*	5.704

* Exclusief export levende dieren.
Bron: PVE, 1997c

3 Bacon en groepshuisvesting van niet-lacterende zeugen

In het Verenigd Koninkrijk zal het vanaf 1 januari 1999 verplicht zijn zeugen los te huisvesten op een vloeropervlak gelijk aan, of groter dan het kwadraat van de lengte van de zeug. Ook moet de smalste binnenzijde van het hok minstens 75% zijn van de lengte van de zeug. Dit impliceert feitelijk een verplichting tot het houden van zeugen in groepen. Op dit artikel in de Britse wetgeving is een uitzondering gemaakt voor zeugen in de periode van zeven dagen voor de verwachte werpdatum tot spenen (The welfare of Livestock Regulations, 1994).

De Deense dierenwelzijnswetgeving (Mortensen, 1996) is geformuleerd in: (1) De Dierenwelzijnswet, juni 1991 en (2) het EU-directief. In Nederland zijn de minimum-eisen voor het houden en verzorgen van varkens vastgelegd in het Varkensbesluit (1 januari 1995). In tegenstelling tot in het Verenigd Koninkrijk worden in Denemarken en Nederland vooralsnog geen wettelijke eisen gesteld aan het houden van zeugen in groepen.

Verenigd Koninkrijk

In tabel 2 is de stand van zaken per 1 februari 1996 ten aanzien van de huisvesting van niet-lacterende zeugen op 2.813 geënquêteerde bedrijven in het Verenigd Koninkrijk weergegeven.

Hieruit is af te leiden dat bijna 80% van de niet-lacterende zeugen in het Verenigd Koninkrijk per 1 februari 1996 in groepen was gehuisvest. De aangekondigde regelgeving heeft hierbij een belangrijke rol gespeeld. Baldwin (persoonlijke mededeling, 1997) schat dat in de zomer van 1997 nog 12 tot 13% van de bedrijven in het Verenigd Koninkrijk de niet-lacterende zeugen individueel huisvestte. Het lijkt realistisch te veronderstellen dat in 1999 op bijna alle Britse varkensbedrijven de niet-lacterende zeugen in groepen worden gehuisvest. Deze inschatting wordt nog versterkt door de presentatie van de "Tesco codes of practice on animal welfare" door de marktleidende winkelketen Tesco (Batty, 1997)

tijdens de Royal Show, 29 juni 1997. Deze Tesco codes zijn duidelijk veeleisender dan de in het begin van dit hoofdstuk genoemde hokafmetingseisen uit de officiële regelgeving en de bestaande kwaliteitsprogramma's (farm assurance protocols) van de sector. Tesco's doel is te werken met zowel nationale als overzeese leveranciers en deze codes te implementeren voor alle leveranciers en alle typen dierlijke producten van nationale of import-herkomst: vers, bevroren of verwerkt. Tesco wil toepasbare en haalbare verbeteringen leveren zonder overdadige toevoeging van kosten aan productiesystemen of het eindproduct. Het tijdspad van invoering is heel kort: per 1 augustus 1997 is er een verbod op voerligboxen en het aanbinden van zeugen voor de vanaf dit moment geboren biggen met bestemming vers varkensvlees voor Tesco. Dit is 17 maanden eerder dan het overheidstijdstip. Binnen 12 maanden zal het verbod uitgebreid worden tot de herkomst van alle varkensvleesproducten die verkocht worden onder de merknaam van Tesco, inclusief ham en bacon. De importleveranciers worden onder druk gezet om in deze 12 maanden te voldoen aan de verwijdering van boxen en aanbindsystemen.

De welzijnscodes van Tesco neigen niet alleen tot een snelle overschakeling naar groepshuisvesting van zeugen maar betreffen ook andere, ketenwijde welzijnsaspecten. Eisen die nu al vast staan zijn:

- verbod op voerligboxen en het aanbinden van zeugen die gebruikt worden voor de productie van biggen met bestemming vleesvarkens voor vers vlees (vanaf 1 augustus 1997);
- verbod op voerligboxen en het aanbinden van zeugen die gebruikt worden voor de productie van biggen met bestemming vleesvarkens voor alle varkensvleesproducten, inclusief ham en bacon (vanaf 1 augustus 1998);
- hokoppervlaktes per dier volgens de overheidsvoorschriften (per 1 januari 1998);
- geen castratie;
- strikte richtlijnen voor ingrepen als tandjes knippen;

Tabel 2: Huisvesting drachtige zeugen op 2.813 bedrijven in het Verenigd Koninkrijk per 1-2-1996.

	Bedrijven	Zeugen	Zeugen per bedrijf
Voerligboxen	403	47.527	118
Aanbindboxen	212	23.450	111
Kennels, voerligboxen met binnenuitloop en andere systemen met			
- voerstation	139	20.100	145
- individuele voeding	633	49.725	79
- groepsvloer/trogvoeding	1.103	88.202	80
- diverse systemen	81	7.156	88
Outdoor (weidesystemen)	349	76.863	220
Overige	10	579	58

Bron: Sheppard, 1996.

- tenminste drie of twee diercontroles per dag voor jonge biggen respectievelijk gespeende biggen en vleesvarkens, plus logboekregistratie van afwijkingen;
- naleving van een veterinaire gezondheidsplan door alle bedrijven of eenheden voor controle en beperking van ziekte- en welzijnsproblemen;
- alleen drijfschotjes, totaal verbod op drijfstoppen en elektrische prikkelaars;
- richtlijnen voor varkenstransportwagens en laad- en aflaadvoorzieningen;
- maximale transportduur van acht uur met een doelstelling van zes uur (per 1 januari 1998).

Hiernaast heeft men aspecten in onderzoek, die mogelijk tot nieuwe regels zullen leiden.

De in omvang derde supermarktketen ASDA werkt, samen met een fokkerijgroepering, met een kwaliteitsprogramma dat gebaseerd is op "weidezeugenhouderij". Dit houderijsysteem vertoont overeenkomsten met scharrel- en biologische varkenshouderij, zoals het gebruik van stro voor zowel zeugen als vleesvarkens en eisen aan de voersamenstelling voor wat betreft grondstoffen (geen diervoer) en herkomst.

De Sainsbury-groep (tweede in omvang) zal naar verwachting binnenkort ook met een programma komen. Supermarktketens nemen deze stappen onder druk van de invloedrijke diervoer-lobbies en de publieke opinie (De Boer, 1996). Een indruk die tevens rijst, is dat zij zich in de markt richting consument ook afzonderlijk willen profileren. Dit kan een risico tot "overvragen" inhouden.

Nederland

Op basis van gegevens van 481 door het Praktijkonderzoek voor de Varkenshouderij geënquêteerde Nederlandse zeugenbedrijven blijkt dat 153 bedrijven hiervan in 1994 een vorm van groepshuisvesting hadden. Van de 481 bedrijven hadden er vijf alléén groepshuisvesting. Op deze 1% van de bedrijven waren gemiddeld 121 plaatsen voor niet-lacterende zeugen aanwezig. Een combinatie van zowel groepshuisvesting als individuele huisvesting kwam voor op 148 van de 481 bedrijven. Vaak betrof het daarbij groepshuisvesting in oude stallen voor een beperkt aantal (opfok)zeugen. Een schatting op basis van gesprekken met leveranciers van systemen voor groepshuisvesting van zeugen komt uit op circa 225 bedrijven. Bij dit aantal kunnen de bedrijven met scharrelzeugen en enkele biologische bedrijven worden toegevoegd (exclusief dubbeltellingen bij de opgave van de systeemleveranciers). Daarmee kan het totaal op ongeveer 280 bedrijven met groepshuisvesting worden geschat. Dit is circa 3% van het aantal bedrijven met zeugen. De omvang van de zeugenstapels in groepshuisvesting op deze bedrijven behoort tot nu toe niet tot de grotere categorieën. Uit de contacten met de systeemleveranciers bleek ook, dat tot nog toe de belangstelling voor en de afzet van systemen voor groepshuisvesting in Duitsland aanzienlijk

groter is dan in Nederland.

In de gangbare Nederlandse varkenshouderij was er de afgelopen jaren nauwelijks sprake van een ontwikkeling richting groepshuisvesting voor niet-lacterende zeugen. Tot begin juli 1997 werd op de zich ontwikkelende bedrijven voor individuele huisvesting gekozen. Milieuaspecten en de milieu-eisen die gesteld worden bij nieuwbouw en verbouw (Groen Label-waardige systemen) spelen hierbij een belangrijke rol. Ook het ontbreken van een directe of nabije relatie met graanteelt, nodig voor toepassing van (relatief goedkope) dikstrostallen, belemmert in vergelijking met het Verenigd Koninkrijk en Denemarken een ontwikkeling in deze richting. Het inmiddels op ruime schaal voor alle diercategorieën toepassen van emissiebeperkende systemen bij verbouw en nieuwbouw kan aanvullend voor Nederland wel gunstig zijn, wanneer in de welzijnscores van de Britse winkelbedrijven ook voor varkens een regel wordt opgenomen over de luchtkwaliteit in stallen (Tesco heeft dit wel opgenomen voor vleeskuikens).

Denemarken

Voor gaste en dragende zeugen is door Deense deskundigen (Mortensen, 1996) geschat dat in 1996 ongeveer 10% gehuisvest was in een groepshuisvestingssysteem. Ongeveer 8% daarvan betrof groepshuisvesting binnen een stal en 1,5 à 2% groepshuisvesting in een weide met schuilhok-systeem (= outdoor). De resterende 90% van de zeugen was gehuisvest in voerlig- of aanbinderboxen.

Mortensen (1996) schat dat 40 tot 50% van de in 1996 gebouwde/gerenoveerde plaatsen voor drachtige zeugen werd gebouwd als groepshuisvestingssysteem. Op grond van de benodigde jaarlijkse vervangingsomvang en het hierbij geschatte aandeel voor groepshuisvesting wordt geraamd dat per 1 januari 1999 bijna 20% van de drachtige zeugen in Denemarken in groepen zal worden gehuisvest.

Hoewel de eisen van de Britse supermarkten voor het houden van varkens nog niet tot in detail bekend zijn, stellen de Danske Slagterier vast dat de Britse markt vasthoudt aan de eis dat na 1 januari 1999 varkensvleesproducten in het Verenigd Koninkrijk afkomstig moeten zijn van bedrijven waar de zeugen zich tussen spenen en inzet in de kraamstal vrij kunnen bewegen. Voor stimulering van het aandeel groepshuisvesting voor zeugen in de periode tussen spenen en de volgende worp heeft het bestuur van Danske Slagterier besloten dat de slachterijcoöperaties een contract kunnen afsluiten met varkenshouders. Voor varkensvlees afkomstig van bedrijven met loslopende zeugen wordt geadviseerd 20 øre (= f 0,058) per kg boven de geldende notering uit te betalen. De vier slachterijen hebben inmiddels (publicatie 30 mei 1997) een contract opgesteld voor de productie van varkens voor het Verenigd Koninkrijk (Mortensen, 1997).

4 De baconmarkt in het Verenigd Koninkrijk

In 1995 werden in het Verenigd Koninkrijk 14,02 miljoen varkens geslacht (MLC, 1996). Uit een slachtvarken kan, afhankelijk van het karkasgewicht, tot 18 kg aan bacon worden gehaald. Van Brakel (1994) schat de relatie van het gewicht aan middles met het vleespercentage en het karkasgewicht als volgt:

$$\text{Middles} = 5,73 - 0,15 \times \% \text{ vlees} + 0,33 \times \text{karkasgewicht}$$

Voor een slachtvarken in het Verenigd Koninkrijk met een karkasgewicht van ongeveer 65 kg en met 55% vlees komt dat neer op twee middles met een gezamenlijk gewicht van 18,93 kg (9,5 kg per middle). Bij het huidige productieniveau is het maximum aanbod van middles in het Verenigd Koninkrijk 265.399 ton (14,02 miljoen varkens x 18,93 kg). Hierbij moet worden opgemerkt dat middles niet volledig als bacon worden

afgezet. Een deel van het middle wordt verkocht als varkenshaas, zwoerd et cetera. De eigen productie aan bacon bedroeg in 1996 circa 165.000 ton exclusief en 195.000 ton inclusief Noord-Ierland, ofwel 39% respectievelijk 46% van de marktomvang (Dutch Meatboard, 1997; MLC, 1996). Bij 14,02 miljoen varkens is dit in totaal gemiddeld 13,9 kg bacon per geproduceerd varken. Uitgaande van de huidige omvang van de Britse baconmarkt, ruim 423.000 ton (tabel 3), het importdeel hiervan (228.000 ton, tabel 3) en gemiddeld 13,9 kg bacon per varken, zou het Verenigd Koninkrijk 16,4 miljoen varkens per jaar meer moeten produceren om zelfvoorzienend te worden. Dit betekent dat de huidige omvang van de baconimport, 228.000 ton, van het Verenigd Koninkrijk ook vooreerst in de toekomst voor een groot deel door exportlanden zal worden ingevuld.

5 Relatie baconmarkt en primaire producten in Nederland en Denemarken

Nederland

In Nederland wordt voor de bereiding van back bacon met Britse bestemming gerekend met 5,5 kg tot 6 kg bacon per middle van 13 tot 15 kg (Peijs, 1997; Udena, 1997). Uitgaande van een productie van 11 kg back bacon per vleesvarken zijn voor de export van 94.000 ton baconproducten naar het Verenigd Koninkrijk (Dutch Meat Board 1997b; PVE, 1997c) circa 8 miljoen vleesvarkens nodig. In 1996 was het totale aantal slachtingen van varkens in Nederland 18,5 miljoen stuks (PVE, 1997b); dit is inclusief circa 0,5 miljoen slachtzeugen. De 8 miljoen vleesvarkens voor de baconproductie vertegenwoordigen 39% van de totale Nederlandse vleesvarkenproductie (binnenlandse slacht plus levende uitvoer, exclusief slachtzeugen en geëxporteerde biggen) of 44% van de in Nederland geslachte vleesvarkens.

In tegenstelling tot in Denemarken moeten in Nederland de karkassen waar bacondelen uit gesneden worden, gesorteerd worden uit een vleesvarkensstroom die vrij zwaar is: gemiddeld 87,8 kg in 1996. Bij de huidige verpakkingseisen van de Britse afnemers moeten de lichte karkassen worden gesorteerd voor het maken van bacondelen. Als globale benadering wordt uitgegaan van het gewichtstraject 66 kg tot en met 85 kg karkasgewicht. In 1995 betrof dit afgerond 40 procent van de in Nederland geslachte en geclassificeerde vleesvarkens (PVE, 1996). Bij sortering uit het aanbodpakket van vleesvarkens moet gesorteerd kunnen worden uit 20 miljoen (100/40 x 8 miljoen) in Nederland te slachten vleesvarkens. Dit is 83% van alle in Nederland geproduceerde varkens (vleesvarkens, exportbiggen en slachtzeugen) en twee miljoen stuks meer dan het aantal in Nederland geslachte vleesvarkens. Hierbij is nog geen rekening

Tabel 3: Productie en invoer van bacon in het Verenigd Koninkrijk in productgewicht (1 .000 kg).

	1992	1995	1996 (jan.-juni)
Eigen bacon- & hamproductie:			
Groot Brittannië	137.397	164.053	81.455'
Ulster	29.908	30.179	13.520'
Totaal eigen productie	167.305	194.232	94.975' (199.000) ³
Invoer bacon:			
Denemarken	117.332	111.585	111.000 ² (106.967) ³
Nederland	88.776	86.733	94.000 ² (94.033) ³
Overige landen	27.412	26.923	23.000 ²

Dutch Meat Board, 1997 (Bron: Customs & Excise, MAFF-reproduced in UKPTF Yearbook 1995/96/97)

¹ Januari t/m juni;

² Geschatte invoer voor geheel 1996;

³ Bron: PVE/Eurostat.

gehouden met sortering op de gewenste slachtkwaliteitsklassen (vleespercentage, spekdikte, type). Uitgaande van een benodigde varkensstroom van 20 miljoen voor de productie van vleesvarkens - bij toepassing van het huidige gebruik van sortering uit de aanvoerstroom - voor de verwerking tot bacon, moet bijna de gehele Nederlandse zeugenstapel in groepen worden gehuisvest. Een nagenoeg gehele omschakeling op groepshuisvesting lijkt niet binnen afzienbare tijd realiseerbaar en is misschien ook niet wenselijk op korte termijn (kapitaalverlies, ammoniakemissie-aspecten, omvang kleinere eenheden). Een tweede, en op het eerste gezicht betere, strategie is de ketengewijze benadering. Hierbij moeten zowel in de vermeerderings- als de vleesvarkensfase de houderijvorm en de bedrijfsvoering gericht zijn op de bestemming vleesvarkens voor baconproductie. Het aflevergewicht moet zodanig worden gekozen dat ook de complementaire delen van het karkas nog goed vermarkt kunnen worden.

Het moeten afzien van castratie van beerbiggen zal voor slachterijen grote problemen geven ten aanzien van logistiek en van vermarkting van de complementaire deelstukken van voor baconproductie bestemde varkens/karkassen.

Denemarken

Het gemiddeld karkasgewicht van de Deense vleesvarkens is vanaf 1991 vrij constant circa 74 kg (Landsudvalget for Svin, 1996). Dit betekent dat qua karkassenmerken het vleesvarkensaanbod hier overwegend geschikt is voor het snijden van deelstukken voor baconbereiding met bestemming Verenigd Koninkrijk. Met andere woorden: de productiestroom kan nagenoeg geheel direct omgerekend worden naar het benodigd aandeel zeugen dat moet voldoen aan de Britse welzijnseisen.

Om aan de Britse eisen betreffende de herkomstbedrijven van bacon(varkens) te kunnen voldoen bij het huidige afzetvolume van baconproducten van 111.585 ton (en bij 12 kg bacon per karkas) zal 40 tot 50 procent van alle guste en drachtige zeugen (Mortensen, 1996) per 1 januari 1999 moeten zijn gehuisvest in een systeem van groepshuisvesting. In Denemarken worden rond de 20 miljoen varkens geslacht. Dit betekent 1,48 miljard kg karkasgewicht. Bij 12 kg bacon per karkas (gemiddeld iets zwaardere productmix dan in Nederland) moet voor 111.585 ton bacon 46,5% van de zeugen in groepen worden gehouden (46,5% van 12/74 deel van 1,48 miljard kg karkasgewicht).

Denemarken heeft 1 miljoen zeugen. Dit betekent dat voornoemde 46,5% overeen komt met ongeveer 350.000 plaatsen voor guste en drachtige zeugen in groepshuisvesting. Voor het instandhouden van de actuele omvang van de Deense varkensproductie zullen jaarlijks circa 65.000 plaatsen voor drachtige zeugen moeten worden gebouwd dan wel gerenoveerd (Mortensen, 1996). Er moeten nog ongeveer 275.000 zeugenplaatsen met groepshuisvesting worden gerealiseerd, ofwel ruim een kwart van de totale stalaccommodatie voor niet-lacterende zeugen. Bij het geschatte aandeel van 40 tot 50% van de Deense bedrijven dat bij renovatie voor groepshuisvesting kiest (Mortensen, 1996), komt het erop neer dat Denemarken, bij ongewijzigd beleid vanaf 1996 gerekend, in negen jaar tijd in haar aandeel op de Britse baconmarkt op basis van groepshuisvesting kan voorzien. De Deense sectororganisatie acht de omschakelingsduur kennelijk te lang gezien het recent in gang gezette stimuleringsbeleid bij de uitbetaling. De verwachting is dan ook dat het beoogde omschakelingsaandeel richting groepshuisvesting sneller zal worden gerealiseerd.

6 Conclusie

Op basis van het aantal varkensbedrijven in het Verenigd Koninkrijk dat de niet-lacterende zeugen momenteel reeds in groepen huisvest én de aangekondigde Britse wetgeving in deze, is de verwachting dat in 1999 alle Britse varkensbedrijven de niet-lacterende zeugen in groepen huisvesten. Naast druk vanuit de publieke opinie zullen ook de Britse producenten druk op de supermarkten uitoefenen om welzijnseisen te stellen aan de Nederlandse en Deense baconproducten voor de markt in het Verenigd Koninkrijk. De Deense varkenshouderij anticipeert op deze ontwikkeling. Op 10% van de Deense varkensbedrijven worden de niet-lacte-

rende zeugen reeds in groepen gehouden. Bij het tempo van 1996 kan Denemarken rond het jaar 2005 in haar huidige aandeel op de Britse baconmarkt volledig op basis van groepshuisvesting voorzien. Het ingezette stimuleringsbeleid zal dit nog versnellen. In Nederland vindt nog geen ontwikkeling plaats op het gebied van groepshuisvesting van zeugen. Gezien de omvang van de baconproductie in Nederland, Denemarken en het Verenigd Koninkrijk en de omvang van de Britse baconmarkt is de conclusie dat, indien Nederland niet op korte termijn op de ontwikkelingen op de Britse baconmarkt inspeelt, marktaandeel op de Britse markt verloren gaat.

Literatuur

- Baldwin, C. 1997. Persoonlijke mededeling.
- Batty, Andrew 1997. *Tesco codes of practise on animal welfare*. Presentation to Royal Show Press, Briefing 29 June 1997.
- Boer, E. de 1996. *De impact van dierenwelzijn in het Verenigd Koninkrijk*. Bureau van de Landbouwraad, Londen, januari 1996.
- Brakel, C.E.P. van 1994. *Analyse van de relatie tussen classificatie en economische waarde van vleesvarkens-karkassen*. LUW vakgroep Agrarische Bedrijfseconomie.
- Dutch Meat Board 1997a. *Bacon Market Review 1996*.
- Dutch Meat Board 1997b. *Schriftelijke mededeling*.
- Landsudvalget for Svin 1996. *Annual report 1996*.
- Meat and Livestock Commission (MLC) 1996. *Pig Yearbook 1996*. Milton Keynes, Verenigd Koninkrijk.
- Mortensen, B. 1996. *Fremtidig lovgivning og forbrugerkrav*. Landsudvalget for Svin, Danske Slagterier.
- Mortensen, B. 1997. *Kontraktproduktion af UK-grise*. Landsudvalget for Svin, Danske Slagterier.
- Peijs, H. 1997. *Zware varkens zitten baconfabrikanten dwars. Export naar Engeland loopt serieus gevaar*. Misset - Vleeskrant - 7 februari 1997.
- Productschappen Vee, Vlees en Eieren (PVE). 1996. *Schriftelijke mededeling*.
- Productschappen Vee, Vlees en Eieren (PVE). 1997a. *Vee- en Vleessector Cijferinfo*. 1997/4.
- Productschappen Vee, Vlees en Eieren (PVE) 1997b. *De Nederlandse vee-, vlees- en eiersector in cijfers. Het jaar 1996 voorlopig*. Rapportnr. 9701 a.
- Productschappen Vee, Vlees en Eieren (PVE). 1997c. *Schriftelijke mededeling*.
- Sheppard, A. 1996. *The structure of pig production in England and Wales. The results of the National Survey of Pig Production Systems*, 1 February 1996. Agricultural Economics Unit. Exeter.
- The Welfare of Livestock Regulations 1994 *Animals Prevention of cruelty*. Statutory Instruments, 1994 No. 2126.
- Udema, Th. 1997. *Persoonlijke mededeling*

Reeds eerder verschenen proefverslagen

- Proefverslag P 4.18
Kadaverkoeler Cooltainer I. D.J.P.H. van de Loo en Voermans, J.A.M., april 1997.
- Proefverslag P 4.19
Microbieel verzuren van vleesvarkensmest door toevoeging van aardappelzetmeel. J.G.L. Hendriks en Vrielink, M.G.M., april 1997.
- Proefverslag P4.20
Toevoeging van β -glucanase en xylanase aan mengvoeders voor gespeende biggen. R.H.J. Scholten en Binnendijk, G.P., april 1997.
- Exemplaren van proefverslagen kunnen worden verkregen door f 10,- per verslag over te maken op Postbanknummer 51.73.462 ten name van het Proefstation voor de Varkenshouderij, Lunerkampweg 7, 5245 NB ROSMALEN, onder vermelding van het gewenste verslagnummer. Buitenlandse abonnees betalen f 15,- per P 4-verslag (dit is inclusief verzendkosten) én f 15,- overschrijvingskosten per bestelling.